

Szótár szíriusziak számára

KÉSŐMAGYARKORI LELET

Közreadja Tillmann J. A

AGGÁLY Kedélynyomasztó állapot, midőn bú, gond, félelem foglalja el lelkünket, s nyugodni nem hagy. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

BOLDOG SAJGÁS Sajátos örömezet, ami a vízben és gőzben történő, kellően hosszas elmélyülés másnapján áll elő, és olykor egész délelőtt átjárja a testet.

ELV 1. Általán, ami elül van, ami másokat megelőz, mi jó előre történt, és lett 2. Ismeretfő, kutfő, melyből valamely eszmét merítünk. Különösen 3. oly gyakorlati okfő, mely vezérli akaratumkat, cselekvényeinket. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

FOLYÓIRAT 1. (eredendően) Elmeközi műfaj- és tudományfeletti szövedékfejlesztő. 2. (intézmény) Olyan kezdeményező, továbbá szűrő és zsiliprendszer, amely megfelelő személyzet (ún. szerkesztők) esetén képes a forrásokból folyamat, olykor akár főáramot is fakasztani. 3. (többnyire) Heterogén szövegek gyűjteménye, amelyet irodalmárok vagy tudósok írnak egymás számára.

HANG Általán, a légnak rezgő mozgása, mennyire ez a halló érzékekre hat, s melynek számtalan árnyéklatai vannak, mint: dörgő, zörgő, csörgő, csattanó, pattanó, zúgó, harsogó, füttyölő, hortyogó, robogó, topogó, morgó stb. hangok. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

HAZA 1. Határokkal nem körülhatárolható terület, lévén „az egész Föld csak egy pontja a mindenségnek, és annak is micsoda kis zuga a te lakhelyed! Es itt is ugyan hányan vannak, és milyen emberek azok...” (Marcus Aurelius szíves közlése) 2. Elmosódó élményekből, megfakult és töredezett

szélű képeslapokból, továbbá arcok múlhatatlan mosolyából merített, kézzel fogható képletes hely, ahonnan időről időre el akarják űzni az embert. (Borbély Szilárd szíves közlése nyomán) 3. Átmeneti (földi) tartózkodási hely, amire majdan fájó szívvel emlékezünk vissza (vö: *Haza a magasban*)

JELEN Mostani állapot, mely folyamatban van, mely még el nem mult. Minthogy az időre vonatkozik, az idő pedig folyton halad, szorosan és észtanilag véve a jelen képzelhető legrövidebb időperczet teszen, melyhez képest a legközelebbi időperczenet egyfelől mult, másfelől jövő. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

KONFERENCIA Az eszmecsere élő műfajainak egyike. A könyvekhez (tanulmánykötetekhez) képest hátránya, hogy nem lehet lapozni. Előnye viszont, hogy szövege előtt (mögött) látszik a szerző. Akivel alkalmasint el lehet beszélgetni.

KOSZMACSKA Így nevezik azon zömök testű, szőrös kérgű édes belü répafajt, melyet különösen füstölt disznó orrával szeret enni a magyar. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

MINTHAORSZÁG 1. Akkor áll elő, amikor „egy ország úgy tesz mintha egységes volna, holott nem az, úgy tesz mintha független volna, holott nem az, úgy tesz mintha demokratikus volna, holott nem az”. (Bibó István szíves közlése) 2. Szigetelőszalaggal betekert ország. (Csáki László szíves közlése)

MEGVET 1. Bizonyos dolgokat kellőleg megcsinál, megtesz. 2. Valamit erősen neki feszít, neki támaszt. 3. Valakit vagy valamit bizonyos erkölcsi utálattal eltaszít magától, vagy föl sem vesz, figyelemre sem tart méltónak. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

NEMZETI MADÁRETETŐ Palimadarak bebetetésére, elkápráztatására és befogására szolgáló intézmény. Olyasféle jómadarak működtetik, akik „kitűnő képességgel rendelkeznek arra, hogy pontosan azt fejezzék ki, amit azok az emberek gondolnak, akik nem gondolkodnak”. (Tomáš Halík szíves közlése)

NYOMOZ Hogy valamely eltiünt, elbujt, elrejtett személyt, vagy dolgot megtaláljon, mind azon helyeket bejárja, melyeken azt lappangni véli, tehát mintegy nyomában jár. A tolvajokat nyomozni. Kinyomozni a zsványok barlangját. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

OROSZBARÁTSÁG 1. (*antropológia*) Egy végletes kultúra iránt mutatkozó végletes viszonyulás. 2. (*politika*) A nemzeti vagy nemzetközi színezetű álcahaló alatt folytatott hazaáruló tevékenység.

POFA *Az arcnak két oldalán, a járomcsontok alatt, s a száj, orr, és fülek közt levő részek, melyek merő izomból állanak, a rugékony természetöknél fogva felfújhatók.* (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

POSZTMODERN PÉPFRONT 1. (*általán*) Bárminek bármivel történő tetszőleges elegyítése és pépes formában történő emészthetővé tétele. 2. (*szellemtörténet*) Az *anything goes*, az – anarchistává vált nemzetiszocialista Paul Feyerabend jelmondata jegyében kibontakozó karakteres közéleti jelenség.

SZAGLAL *Gyakran, vagy folytonosan szagol, különösen a végett, hogy valaminek létezését, miséjét, milyenségét megtudja.* (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

SZABADSÁG 1. *Mentes állapot akárminemű megszorítástól, kényszerítéstől, akadályozástól, akár testet akár lelket illetőktől.* 2. *Mentesség a polgári és társadalmi megszorítástól.* 3. *Erkölcsei értelemben, az akaratnak függetlensége, melynél fogva önállólag, külső kényszerítés nélkül valamire elhatározhatja magát.* 4. *Oly cselekvés, mely által valaki bizonyos tetteiben a rendszeren bevett szabályokat el-mellőzi.* (Czuczor és Fogarasi szíves közlése) 5. *„Ami önuralom, a másik iránti tisztelet, az alkotás feletti csodálkozás, a titokzatos meditálása és az igazság keresése révén érhető el. Ez a csodálatos szabadság mintegy előíze az égi szabadságnak...”* (Olivier Messiaen szíves közlése)

SZÖVEGBALETT *Az akadémiai élet beavatási szertartásai során, meghatározott táncrend szerint bemutatott textuális és testi tevékenység. Az ún. védések során disszertánsok, ill. opponensek adják elő.*

TÁJ *Bizonyos középpont körül némi távolságban elterjedő, vagy fekvő helyiség, térség, szomszédság, környék.* (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

TÁRSADALMI ISZONY *Egy téveteg marxista meghatározás – az ember a társadalmi viszonyok összessége – poszthumán helyzetre érvényes parafrázisa. Átható ereje különösen szemléletesen mutatkozik meg, amikor ún. állami ünnepek idején az urbánus népesség menekülésszerűen hagyja el a legnagyobb népsűrűségű területeket, a városokat.*

TENGER 1. Véghetetlen víz. 2. [Ami] a korlátlan és végtelen képzetét kelti bennünk, s mivel az ember ebben a végtelenben érzi magát, ez arra bátorítja, hogy túlmenjen a korlátozotton. (G. W. F. Hegel szíves közlése) 3. Ahol a szárazföld véget ér és nem látszik túlpart. 4. Olyasvalami, amiben a világ van jelen – minden jelentésében és árnyalatában: a csillagtengertől a csendtengeren keresztül az embertengerig – és tovább.

TÜNTETÉS *Politikai érzelem vagy vélemény himezetlen nyilvánítása tiltva levén, valamely nem tiltott cselekvényben ad valaki érzelmének kifejezést.* (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

UNICUM A hely szellemének (földjének, füveinek, fáinak) erjesztéséből és egyetemes felszálló légáramlatok lepárlásából nyert hamisíthatatlan kevercs. Gömbpalackja enyészhetetlen emlémlékek előhívójaként, megkapaszkodási ösztönök menedékeként, végső esetben virágvázaként vagy Magassági Kormányként is használható.

VASMACSKA 1. Vasból csinált lábas állvány a tűzhelyen, melyre az égetni való fát fektetik. 2. Két vagy több horgas, és hegyes águ vasrúdféle készüllet a hajókon, melyet megállapodáskor a víz fenekére bocsátanak, hogy a földbe furódva a hajót helyben marasztalja. (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

VIHAR A HÚSBAN 1. Az agy hevülékeny elhálásvágykérgében keletkező késztetés, ami az egész testet áthatja. 2. „A szexualitás az agynak olyan tevékenysége, amely az információellenőrzés mechanizmusait kikerüli, ezért teljesen új kódolási ritmusokat eredményez az agyban, és ez az információ átrendeződésére vezet.” (Detlef B. Linke szíves közlése) 3. Hajas Tibor képe.

VALÓSZÍNŰ *Ami a valónak némi jeleit, színét viseli; a valóhoz némi tekintetben hasonló, közeledő; amiről nem alaptalan gyanunk, sejtelmünk, előérzésünk van; de ami okvetlenül nem bizonyos, nem világos tudomásu, ami az ellenkező lehetőségét nem zárja ki.* (Czuczor és Fogarasi szíves közlése)

VILÁGNÉZET 1. A képpé vált világ nézete, amelyben tetszőleges nézőpontokat, „nézeteket” lehet felvenni (és leadni). Akkor és ott jön létre, „ahol a világ képpé válik, [...] amit ennek megfelelően az ember maga elé akar állítani. A világkép ezért, lényegien értve, nem a világ képe, hanem a képként

megragadott világ.” (Martin Heidegger szíves közlése) 2. „A világnézet nem a világ felfogása a filozófia hombárjában, hanem egy üres, közömbös tárló cserélhető tartalma. Az egész világ egy halom világrépre esik szét, melyek mindegyike az egész igényével lép fel. Ám gyorsan romlásnak indulnak, félredobják és gyorsan pótolják őket.” (Hannes Böhringer szíves közlése)

© Fortepan, UVATERV, 1951.

© Fortepan, Kozma János, 1940.